

Димка МИТЕВА

ПРОУЧУВАЊЕ СО КРУПЕН ПРИДОНЕС

Кон книгата на проф. Божидар Видоески: Географската терминологија во дијалектите на македонскиот јазик (1999)

Лексикологија. „Нова Македонија“
25. и 26. март 2000 година, стр. 27

Покрај трите книги на проф. Божидар Видоески што се однесуваат на дијалектите на македонскиот јазик, книга I, II и III, а се излезени во 1999 година во издание на МАНУ, се појави од истиот автор и книгата „Географската терминологија во дијалектите на македонскиот јазик“ (192 стр.) кон крајот на минатата година (1999). Книгата ја приредиле д-р Олга Иванова, д-р Марија Коробар-Белчева и м-р Маринко Митков, под редакција на д-р Олга Иванова. Значи и оваа книга се појавува по смртта на проф. Божидар Видоески, што е очевиден знак дека тој составил и ред други ракописи од кои може да се оформат посебни трудови. Ова беше една од неговите љубими теми.

Како што е познато, авторот на оваа книга како дијалектолог задолжително бил упатен кон тоа да се занимава и со ономастиката како наука и во таа смисла, како што е познато, има неколку работи споменати во предговорот од уредниците на оваа книга. Сите негови трудови од областа на ономастиката овде се дадени на стр. I-V.

Од стр. VI до стр. X уредниците кажуваат како ја уредиле книгата. На стр. 7 до стр. 12 е даден список на скратениците со список на литературата, што не значи секако дека освен посочените книги не се користени и други.

Во списокот на користената литература од македонските автори се посочени само Олга Иванова, Милица Конеска, Димка Митева, Коста Пеев, Анастас Таховски и Илија

Филиповски, понатаму списанието „Македонски јазик“, Речникот на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања. Поголем е бројот на странски лингвисти: од бугарските А. Андрејчин, Е. А. Георгиев, Иван Дуриданов, Ст. Илчев, Стефан Младенов, К. Попов и Благој Шклифов, бугарските списанија „Балканско езикознание“, Български език“, понатаму „Български етимологичен речник“ итн.; од српските: Петар Јовановиќ, Тома Смиљаниќ, Словенецот Франце Безлај, Хрватот Петар Скок, Речникот на ЈАЗУ, Босанецот Абдулах Шкалјиќ итн. Во овој список се и други познати ономастичари: Е. А. Григорјан, И. Јаќкин од Минск, Е. М. Мурзаев од Москва, Влоѓимјеж Пјанка од Полска, А. М. Селишчев од Русија, Макс Фасмер од Германија и др.

Од стр. 150 до стр. 184 се дадени географските термини (вкупно 2.251) со кратко објаснение на нивното значење со еквивалентните термини во другите словенски јазици посебно бугарскиот, српскиот и рускиот. За илустрација ќе дадеме само неколку такви термини:

водотек, -ци *м.* ‚речно корито‘ Куманово, ‚речиште‘ Судиќ, Припечани (Шт), *сх.* водоток; *топ.* Водотек Робово (Струм), Кочани, Водотэко, Дабилја (Струм), Водотэци Љубинци (КрП).

волок, -ци *м.* ‚плитка планинска долина‘ Струмица, *стсл.* вълөгъ; *топ.* Волок, Волоци и Волого, Волозите, Воложе Струм. (Мит. 80).

вргул *м.* ‚стрмнина‘ Стинек (Струм); *топ.* Вргул’о Барбарево (Струм); *Вид.* врга.

вруток, -ци *м.* ‚извор со силна вода, врело‘ Ск, *сх.* врутак, *сп.* враток; *топ.* Вруток ‚извор и село‘ Гост.

Во речникот на географските термини се многу чести хидронимските и оронимските термини, потоа ботаничките, па од земјоделието итн. Според проф. Видоески, од македонскиот јазик исчезнале 51 географски термин (стр. 180-184), но тие продолжиле да живеат заложени во македонските топоними: *ваџа, *џлама, *гебр, *леб, *илеи, *разлоџ итн.

Од стр. 185 до стр. 187 се посочени географските термини од туѓо потекло: грцизми, европеизми, турцизми, албанизми и романизми. Покрај огромниот словенски слој во лексиката на македонскиот јазик се навлезени најмногу турцизми. Според приложениот список нивниот број изнесува 152. Наспроти нив, албанизми се само 6, а грцизми 26. Природно е дека бројот на европеизмите ќе биде поголем. Нивниот број изнесува 60 (на пример: атар, валог, виадукт, гејзер, гипс, глечер, глина, зона, канал, кањон итн.), а романизми има само 11 (на пример: вал, грапа, гура, катун, цуцул итн.) Останатиот број се словенски зборови-термини.

Материјалот за оваа книга е собиран од авторот повеќе децении и, по мислењето на уредниците, оваа книга претставува „крупен придонес како кон македонската и словенската ономастика, така и кон македонската дијалектологија и лексикографија“ (стр. V).

На крајот од стр. 188 до стр. 192 е дадено резиме на овој труд на англиски јазик.

Во прилог е дадена во боја картата „Дијалекти на македонскиот јазик во рамките на Република Македонија и соседните земји“.

Авторот имал увид во сè што е досега напишано во областа на ономастиката кај нас, често и сам учествувајќи во маса иницијативи и на овој план, така што оваа книга токму со географската терминологија во дијалектите на македонскиот јазик претставува труд што одамна го очекувавме од еден таков виден претставник и проучувач на македонските дијалекти каков што беше акад. Божидар Видоески. Нашите колешки д-р Олга Иванова и д-р Марија Коробар-Белчева и колегата м-р Маринко Митков, коишто непосредно се ангажирале во приредувањето на овој труд на големиот наш, македонски дијалектолог, заслужуваат секоја пофалба. Тие вложиле навистина убав труд за да го средат материјалот, да го доведат за печатење и во таа смисла наполно успеале.

Проф. Божидар Видоески остави голем број научни трудови и посебни изданија на одделни македонски дијалекти, а врв на таа негова дејност секако претставуваат трите

книги: „Дијалектите на македонскиот јазик“ во издание на Македонската академија на науките и уметностите, за кои нешто веќе рече нашиот весник „Нова Македонија“.